

10 december 2021

Position paper ten behoeve van debat Klimaat en energie 15 december

Nu actie nodig om 1,5 miljoen gebouwen in 2030 te verduurzamen

In de KEV wordt geconstateerd dat er in de sector gebouwde omgeving slechts beperkt voortgang geboekt is met de concrete uitwerking van de maatregelen uit het Klimaatakkoord omdat nog niet aan alle randvoorwaarden is voldaan. Dit betreft volgens de KEV onder andere:

- het ontbreken van een wettelijk mandaat om bestaande woningen van het aardgas af te halen,
- het ontbreken van kostendalingen voor isolatie(werkzaamheden) en aardgasvrije alternatieven en
- het ontbreken van financiële ondersteuning van gemeenten en bewoners voor het uitvoeren van de verduurzamingsopgaven in de gebouwde omgeving

Wij zijn het daar mee eens. De decentrale overheden hebben regelmatig gewezen op het ontbreken van de randvoorwaarden. Daar is tot dusver niet veel mee gedaan.

Vervolgens wordt in de KEV snel de conclusie getrokken dat het doel van 1,5 miljoen verduurzaamde bestaande woningen en gebouwen in 2030 niet meer realistisch zou zijn doordat de uitvoering van het beleidspakket aardgasvrije wijken vertraging heeft opgelopen. Er is maar beperkt effect toegekend aan de aardgasvrije wijkaanpak, er wordt slechts gerekend op ongeveer 100.000 bestaande woningen die in 2030 aardgasvrij gemaakt zullen zijn. Dat komt volgens de KEV deels omdat de meeste gemeenten zich nog in de beginstadia van het opstellen van de transitievisie bevinden.

Deze conclusies zijn wat ons betreft te voorbarig. De KEV gaat nog uit van gegevens uit maart 2021. Want aan decentrale overheden ligt het niet, zij staan in de startblokken voor de uitvoering van de wijktransities. Ruim 95% van alle gemeenten heeft een Transitievisie Warmte (TVW) dit jaar vastgesteld, de rest volgt begin 2022.

Ook op het te behalen resultaat is het beeld te pessimistisch. Op basis van de transitievisies warmte van ongeveer 90 gemeenten zijn er al 700.000 woningen in beeld die voor 2030 kunnen worden verduurzaamd. Er is zelfs nog tijd om het doel van 1,5 miljoen woningen te realiseren als aan bovengenoemde randvoorwaarden wordt voldaan. Daar is geen tijd meer op te verliezen en wij hopen dat het nieuwe regeerakkoord daar een antwoord op geeft en het is aan uw Kamer daar aandacht voor te vragen.

Daarnaast willen we een nuancering aanbrengen in het verband dat in de paragraaf over de Warmtewet 2.0 (p.148) wordt gelegd tussen de vertraging bij de voltooiing van de Warmtewet en de vertraging in de aanleg van warmtenetten. Immers, ook de ontwikkeling van warmtenetten is afhankelijk van verschillende randvoorwaarden. Zonder financiering voor de onrendabele top zal ook bij de Warmtewet 2.0 de aanleg van warmtenetten niet versnellen.

Duurzame mobiliteit vraagt om meer ondersteuning

De KEV laat zien dat voor de sector mobiliteit goede stappen worden gezet, hier dragen ook gemeenten aan bij door bijvoorbeeld het instellen van zero-emissie zones voor stadslogistiek en het verminderen, veranderen en verduurzamen van mobiliteit. Het PBL maakt duidelijk dat thuiswerken naast elektrisch rijden een grote impact kan hebben op de verkeersvolumes.

De verwachte emissiedaling is 6 megaton CO₂ in plaats van het doel van 7,3 megaton voor mobiliteit. Wij halen de doelen met het huidige/vastgestelde beleid dus niet. Gemeenten willen graag bijdragen aan het halen van de doelen en hebben daarvoor hulp nodig.

De KEV noemt al in de samenvatting dat de toename aan elektrische voertuigen afgeremd kan worden als er niet voldoende laadinfrastructuur geplaatst wordt. Of de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) tot voldoende laadinfrastructuur leidt wordt nog onderzocht. De ondersteuning van de NAL aan gemeenten rond laadinfra is van groot belang. Tegelijkertijd zijn nog veel taken bij de gemeenten zelf nodig waar de NAL niet kan ondersteunen en waar nu onvoldoende capaciteit voor beschikbaar is. Daarom hopen we dat het rijk ruimte maakt om de uitvoeringslasten van gemeenten te vergoeden, zodat gemeenten daadwerkelijk de laadinfrastructuur kunnen faciliteren om gestelde doelen te halen.

Het PBL geeft aan dat naast fiscaal stimuleringsbeleid en de introductie van zero-emissie zones de laadinfrastructuur een randvoorwaarde is om dit mogelijk te maken. Deze randvoorwaarde is in gevaar omdat gemeenten, zoals genoemd niet de uitvoeringskracht hebben om dit voldoende te kunnen ondersteunen.

Van communicatie en gedragsmaatregelen wordt een beperkt effect verwacht, al is het volgens PBL belangrijk om onze inwoners goed mee te nemen. De decentrale overheden in de mobiliteitsregio's zien het belang van bijvoorbeeld meer thuiswerken, even als het mijden en spreiden als belangrijk onderdeel van de inzet voor het verminderen, veranderen en verduurzamen van mobiliteit.

Het PBL noemt in de KEV dat de maatregelen uit de miljoennota nog geen samenhangend en compleet emissiereductiepakket zijn, ook dragen maatregelen er wel aan bij. Daarom is voor ons belangrijk dat alle overheden samen inzetten op het regionaal mobiliteitsprogramma (RMP) en de ondersteuning van het Rijk hierbij om de mobiliteitsmaatregelen in de regio in samenhang te zien.

Bij duurzame mobiliteit hoort ook het verduurzamen van het OV: zoals het goed gaat bij zero-emissie bussen, vragen we ook aandacht voor elektrificatie van het spoor en goede spoorverbindingen naar nieuwe woonwijken. De decentrale overheden ondersteunen een systeem van Betalen naar Gebruik (BNG) dat differentieert naar tijd en plaats. Met een belangrijk voorbehoud: BNG wordt vaak gekoppeld aan afschaffing van de MRB en dat is dé inkomstenbron van provincies. Voor een eventuele inkomstenderving willen provincies gecompenseerd worden. Provincies en gemeenten willen als wegbeheerder bij de uitwerking van dit instrument betrokken worden. Bij de implementatie van BNG moet er namelijk oog zijn voor regionale verschillen.

Aandacht voor klimaatverandering bij woningbouw

Bij de keuze voor nieuwe locaties voor woningbouw wordt nog nauwelijks rekening gehouden met het bodem- en watersysteem en de gevolgen van klimaatverandering, vooral die op de lange termijn. Dit concludeert deltacommissaris Peter Glas. In een advies geeft hij aan dat er meer ruimte moeten worden gereserveerd om de gevolgen van klimaatverandering voor het waterbeheer op te vangen. Naar schatting 820.000 nieuwe woningen zijn voorzien in overstroombare gebieden, gebieden met een slappe ondergrond of gebieden met een natte bodem stelt hij. Het zijn locaties die kwetsbaar zijn voor overstromingen, wateroverlast, bodemdaling, maar ook voor droogte en hitte. Deze kwetsbaarheid zal door de klimaatverandering toenemen. Daarbij krijgen we steeds meer te maken met extreem weer, pieken in de rivierafvoer en een stijgende zeespiegel.

Deltacommissaris Peter Glas schrijft dit in zijn tweede advies over woningbouw en klimaatadaptatie aan de ministeries van Binnenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. In het advies constateert hij dat er bij de woningbouwopgave onvoldoende rekening wordt gehouden met de langetermijneffecten van klimaatverandering en met de eisen die water en bodem stellen.

Wij vinden ook dat bouwplannen rekening moeten houden met klimaatverandering, om zo schade en overlast door weersextremen te beperken. Het is daarom belangrijk dat de waterschappen zo vroeg mogelijk worden betrokken bij de locatiekeuze voor nieuwbouwprojecten. En in navolging van de adviezen van de deltacommissaris roepen wij het rijk op nationale kaders uit te werken. Daarop vooruitlopend hebben VNG, IPO en UvW al het initiatief genomen om een verkenning uit te voeren naar een *level playing field* voor klimaatbestendig bouwen zodat voor ontwikkelaars duidelijk is waar ze aan toe zijn en gemeenten niet tegen elkaar worden uitgespeeld.

Ook vragen de waterschappen om bij nieuwbouwlocaties ruimte vrij te houden voor waterbergingen om de toenemende neerslag op te vangen.

Ambities op circulaire economie vragen om meer inzet

In de klimaatnota 2021 wordt in de voortgang van de sector industrie geconstateerd dat de opbouw van nieuwe groeimarkten beperkt aan bod komen. Zo valt te lezen dat CE bijdraagt aan de CO₂-reductiedoelstelling om in 2030 netto geen uitstroom meer te hebben van kritieke grondstoffen en materialen uit de industrie en dat dit vraagt om volledig circulair ontwerp en herbruikbaarheid van de meest impactvolle productgroepen en diensten in 2025. Vraag is hoe zich dit verhoudt met de doelstelling vanuit de CE transitie om in 2030 50% reductie te hebben van gebruik van primaire grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) en in 2050 een circulaire economie draaiend op herbruikbare grondstoffen.

Versneld inzicht in benodigde financiering voor verduurzaming MKB gewenst

Ook het MKB moet verduurzamen en zo bijdragen aan het Klimaatakkoord. Eind 2021 komt een subsidieregeling waarmee vooral kleine MKB-ers professioneel advies kunnen inkopen. Buiten het feit dat ook wat minder kleine MKB-ers knelpunten ervaren is de vraag of de weg naar dit soort instrumenten voor het kleine MKB eenvoudige te bewandelen is. Ook omdat tijd en/of geld dit uit te zoeken vaak ontbreekt. Hoe kan het kleine MKB hier op eenvoudige wijze aan komen?

Verder zijn er subsidies voor het elektrisch wagenpark voorzien, vraag is of het kleine MKB daar veelvuldig gebruik van kan maken. Verduurzaming van de locatie, utiliteitsbouw lijkt meer voor de hand te liggen, daarvoor komt een vervolgtraject. Pleidooi is om dit traject sterk te versnellen en snel tot aanvullend beleid en instrumentarium te komen, zeker in de huidige tijd waarin bedrijven door coronamaatregelen een deel van hun inkomsten teniet zien gaan.